

یاسای دهرماله‌کانی شان‌دو سه‌فه‌ر کردن له‌ناو هه‌ریمدا

به‌ناوی خوای گه‌وره و میه‌ره‌بان
به‌ناوی گه‌له‌وه

ئه‌نجوومه‌نی نیشتمانیی کوردستانی عێراق
ژماره‌ی بې‌یار: (١٨)
میژووی بې‌یار: ١٩٩٨/١٢/٣

« بې‌یار »

پشت به‌و ده‌سه‌لاته‌ی که به‌پیتی بې‌رگه (٣) ی ماده‌ده (٢) له‌یاسای ژماره (١٠) ی سالی ١٩٩٧ پیمان دراوه و له‌سه‌ر نه‌و بنه‌مایه‌ی که نه‌نجوومه‌نی نیشتمانیی کوردستانی عێراق له‌دانیشته‌نی رۆژی ١٩٩٨/١٢/١ ی دا یاساکاری کردووه بې‌باری دهره‌یتانی نه‌م یاسایه‌ماندا.

یاسای ژماره (٧) ی سالی ١٩٩٨ یاسای دهرماله‌کانی شان‌دو سه‌فه‌ر کردن له‌ناو هه‌ریمدا

« به‌شی یه‌که‌م »

ماده‌ی یه‌که‌م:

حوکه‌مانی نه‌م یاسایه نه‌مانه ده‌گرته‌وه:

یه‌که‌م - وه‌زېره‌کان و نه‌وانه‌ی له‌ پله‌ی وه‌زېردان.

دووهم - تیکرای کارمه‌ندانێ ده‌ستگاو فه‌رمانگه‌کانی هه‌ریم.

ماده‌ی دووهم:

یه‌که‌م - مه‌به‌ست له‌ (خیزان) بۆ مه‌سه‌له‌ی دهرماله‌کانی سه‌فه‌رکردن نه‌ندانانی خیزانی نه‌و که‌سه‌یه که به‌پیتی شه‌رع له‌سه‌ره‌تی به‌ختیوان بکا و حوکه‌مانی نه‌م یاسایه ده‌یگرته‌وه.

دووهم - مه‌به‌ست له‌ دهرماله‌ی سه‌فه‌رکردن، نه‌و کرێ و دهرمالانه‌ن که له‌خواره‌دا ناویان هاتووه:

١- کرێی گواستنه‌وه: کرێی هۆیه‌کانی گواستنه‌وه که نه‌و که‌سه‌ی نه‌م یاسایه ده‌یگرته‌وه ده‌یکه‌وێ له‌کاتی سه‌فه‌رکردنی بۆ نه‌نجامدانی کاریکی ره‌سمی له‌ناوه‌وه و دهره‌وی سنووری شاره‌وانیدا.

- ب- مهسرهفی شوپن گۆرپن (نفقات التحویل): مهسرهفی گواستنهوهی کارمه‌ند له شوپنیکهوه بو شوپنیککی تر له ده‌ره‌وه‌ی سنووری شاره‌وانیدا.
- ج- ده‌رماله‌ی شه‌وانه: نه‌و ده‌رماله‌یه که نه‌و کهسه‌ی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه ده‌یگریته‌وه ده‌یکه‌وئ بو ههر شه‌ویک که له ده‌ره‌وه‌ی جیگای نیشی خۆی به‌سه‌ری ده‌با له‌کاتی سه‌فه‌ر کردنی‌دا بو نه‌نجامدانی کاریکی ره‌سمی که سوکنا و، خواردن و، مهسره‌فی گیرفان ده‌گریته‌وه.
- د- ده‌رماله‌ی گواستنه‌وه‌ی براوه: نه‌و بره‌ پاره‌ براوه‌ی مانگانه‌یه که به‌گویره‌ی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه ده‌دری له‌به‌رامبه‌ر گه‌ران بو نه‌نجامدانی کاری ره‌سمی له‌ناو سنووری شاره‌وانیدا.

مادده‌ی سییه‌م:

نه‌وانه‌ی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه ده‌یانگریته‌وه به‌م جوهری خواره‌وه پۆلین ده‌کرتن:

یه‌که‌م - جوهری یه‌که‌م: وه‌زیره‌کان و نه‌وانه‌ی له‌پله‌ی وه‌زیری دان.

دووهم - جوهری دووهم: خودانی پله‌ تاییه‌ته‌کان و نه‌ندامانی دادگای پیداجوونه‌وه (التمییز) و دادوهر و راویژکاره‌کانی کارمه‌ند له‌سه‌روکایه‌تی نه‌نجوومه‌نی وه‌زیران یان له‌دیوانی وه‌زاره‌ته‌کان و به‌رپه‌به‌ره‌ گشتی یه‌کان و نه‌وانه‌ی به‌پله‌ی نه‌وانن و نه‌وانه‌ی نه‌م فه‌رمانانه به‌ بریکاری به‌رپه‌به‌ره ده‌بن.

سێ یه‌م - جوهری سێ یه‌م: نه‌و کارمه‌ندان‌ه‌ی که مانگانه (۲۵۴/۵) دووسه‌دو په‌نجاو چوار دینار و نیوو زیاتر مووچه وه‌رده‌گرن.

چواره‌م - جوهری چواره‌م: نه‌و کارمه‌ندان‌ه‌ی که مووچه‌ی مانگانه‌یان له (۲۵۴/۵) دوو سه‌دو په‌نجاو چوار دینارو نیوو که‌متره.

«به‌شی دووهم»

مادده‌ی چواره‌م:

- یه‌که‌م - نه‌و کهسه‌ی که به‌وه‌فد ده‌نیردری کرتی گواستنه‌وه‌ی به‌م پتیه‌ی خواره‌وه بو سه‌رف ده‌کرت:
- ا- جوهری یه‌که‌م: گه‌نجینه‌ هه‌موو خه‌رجیه‌کانی ده‌گریته‌ نه‌ستو پشت به‌و به‌لگه‌نامانه‌ی که پیشکه‌شیان ده‌کا به‌مه‌رجیک له‌لایه‌ن نه‌وه‌ی که به‌وه‌فد ناردو په‌تی راستیندرابیت.
- ب- جوهری دووهم - کرتی نه‌واوی ئوتۆمبیل بو نه‌و شوپنه‌ی که به‌وه‌فد بو‌ی چوووه کرتی گه‌رانه‌وه‌ش.
- ج- جوهری سێ یه‌م - کرتی سێ کورسی ئوتۆمبیل بو نه‌و شوپنه‌ی که به‌وه‌فد بو‌ی ناردراوه و به‌پتچه‌وانه‌وه.
- د- جوهری چواره‌م: کرتی دوو کورسی ئوتۆمبیل بو نه‌و شوپنه‌ی که به‌وه‌فد بو‌ی ناردراوه‌و به‌ پتچه‌وانه‌وه.

ه- نهوهی بهوهفد ناردراوه دهتوانی ئوتۆمبیلی تاییه تی خووی بهکار بهیتی ههمان نهو کریتی پی دهری که دهیکهوی بهگویرهی حوکمهکانی نهو یاسایه .

دووهم: نهوهی بهوهفد دهنیردری خهرجی دهکهوی بۆ گویرانهوهی لهمالهکهیهوه بۆ شوینهکانی دهرچوون و گهیشتن لهکاتی ناردن به وهفدو له کاتی گهراوهدا .

سییهم - نهگهر نهو کهسهی که نهو یاسایه دهیگرتهوه لهگهل خویدا پینداویستی و شتی حکومهتی گویرایهوه خهرجی گواستهوهکهی بۆ سهرف دهکرت .

بهشی سییهم (دهرمالهی شهوانه)

مادهی پینجهم:

یهکهم: نهوهی بهوهفد دهنیردرته ناوهوهی ههریم خهرجی سوکنای پی دهری ههروهک له خوارهوهدا دهردهکهوی:
جۆر ئوتیل

پله یهک
پله دوو

ا- جۆری دووهم و سییهم
ب- جۆری چوارهم

مادهی شهشم:

یهکهم: بهوهفد چوو دهرمالهی دهکهوی بۆ ههر شهویک که لهکاتی بهوهفدچوونیدا له دهرهوهی بارهگای وهزیفهکهیدا بهسهری دهبا بۆ نهجمادانی کاری رهسمی به گویرهی نهو پیتوانهیهی خوارهوه:
جۆر دهرماله

ا- دووهم (۱۰۰) دینار بۆ خواردن (۵۰) دینار بۆ گیرفان
ب- سییهم و چوارهم (۸۰) دینار بۆ خواردن
(۳۰) دینار بۆ گیرفان (سییهم)
(۲۰) دینار بۆ گیرفان (چوارهم)

دووهم: نهوهی (تهنسیب یان نینتداب) کرابی بۆ فرمانیک که دهکهویته دهرهوهی سنووری نهو شارهوانییهی که بارهگای فرمانهکهی تیدایه دهرمالهی شهوانهی دهکهوی به گویرهی بهندی یهکهم (اولا) بۆ ماوهیهک که له (۶۰) رۆژ زیاتر نهبی .

سییهم: بهوهفد چوو دهرمالهی شهوانهی نهو رۆژهی دهکهوی که بۆ بارهگای وهزیفهکهی دهگهریتتهوه دواى ساعات شهشی ئیواره نهگهر له کاتی بهوهفد ناردنیدا نهیا شهویکی بهسهبردی .

(بهشی چوارهم) خهرجی جی گۆرکئی (نفات التحویل)

ماددهی ههوتهم:

ئوهی ئهم یاسایه دهیگریتهوه خهرجی جی گۆرکئی (نفات التحویل) ی له م بارانهی خواره و هدا ده که وئ: یه کهم - له کاتی دامه زانندا. دووهم - له کاتی گۆزانه وه له وه زیفه یه که وه بۆ وه زیفه یه کی تر له دهره وه ی سنووری شاره وانیدا.

سێیه م - له کاتی به دو ماهی هاتنی وه زیفه که ی به ههر هۆبه که وه بی (ته نیا کار که ناری «الاستقاله» نه بی) به مه رجیک له شوینی وه زیفه که ی خۆی ته حویل بی بۆ ئه و شوینه ی که هه لیده بژیری بۆ ناکنجی بوون له ماوه یه ک له (۹) نۆ مانگ تیه پر نه کات له میژووی ترانزیسیه وه (انفکاک) له هه ردووباری گۆزانه وه وه به دو ماهی هاتنی خزمه تدا.

ماددهی هه شتەم:

خهرجی جی گۆرکئی (التحویل) نه مانه ده گرتنه وه: یه که م: کرتی سه فەر به و هۆی گواستنه وه یه ی که شیاو به تی به بیی حوکمه کانی ئهم یاسایه ، ههروه ها کرتی سه فه ری خیزانه که ی به هه مان ئه و پله یه ی که موسته حه قه .

دووهم: خه رجییه پیوسته کان بۆ گۆزانه وه ی خۆی و خیزانه که ی له سوکنا که یه وه بۆ شوینه کانی دهرچوون و گه بشتن. سێیه م: خهرجی گواستنه وه ی پتدا و یستیه کانی خۆبی و خیزانه که ی. چواره م: خهرجی گواستنه وه ی که لویه له کانی ماله وه وه خهرجی پیچانه وه یان.

پینجه م: دهرماله ی شه وانه (سوکنا و خواردن و ، دهرماله ی گیرفان) ته نیا بۆ خۆی به بی خیزانه که ی.

بهشی پینجه م (حوکمه کانی دو ماهی)

ماددهی نۆیه م:

ده کری به وه فدچوو له غه بیری ئه و ئوتیله دابه زئی که بۆ جووری ئه و ته رخان کراوه له کاتی سه فەر کردنیدا له گه ل کۆمه له ی نیش (مجموعه العمل) که ره وشه که ی وا ده خوازئی له یه ک ئوتیلدا دابه زن به و هۆیانه ی که وه زیریلن سه روکی فه رمانگه ی تایبه تمه ند یان ئه وه ی رایده سپیرن پیی قایل بن.

ماددهی دهیم:

له کاتی به کارهینانی ئۆتۆمبیلی فه‌رمانگه له لایهن به‌وه فەدچوووه ده‌رماله‌ی گواستنه‌وه‌ی بۆ سه‌رف ناکریت.

ماددهی یانزدهیم:

به‌وه فەدچوو ده‌رماله‌ی ده‌که‌وێ نه‌گه‌ر له‌ماوه‌ی به‌وه فەدچوونیدا تووشی پێش هاتیک بوو سوچ له‌وه نه‌بوو، به‌مه‌رجیک له‌لایه‌نێکی ره‌سمی تایبه‌تمه‌نده‌وه نه‌مه‌سه‌لمینی، ته‌واوی نه‌وه‌ی که‌ ده‌یکه‌وێ (الاستحقاق) سه‌رف ده‌کرێ تا نه‌و کاته‌ی ده‌گه‌ریته‌وه‌ باره‌گای وه‌زیفه‌که‌ی.

ماددهی دوانزدهیم:

به‌وه فەدچوو له‌سه‌ریه‌تی لیستیکی نه‌و خه‌رجی و ده‌رمالانه‌ی سه‌رفکردنی (وه‌سلی ئۆتۆبیلی له‌گه‌ڵدا بێ) له‌ ماوه‌ی (٣٠) سی رۆژدا له‌ میژووی کۆتایی هاتنی نه‌رکه‌که‌ی پێشکه‌ش بکات. له‌ (١٠٪) ی بیه‌ پاره‌ی هه‌موو لیسته‌که‌ داده‌شکیندریت بۆ نه‌و که‌سه‌ی که‌ پێشکه‌شی ده‌کات له‌ دوای نه‌و ماوه‌یه‌ی سه‌ره‌وه‌دا.

هه‌ره‌ها بیه‌ (٢٠٪) ی پاره‌ی هه‌موو لیسته‌که‌ داده‌شکیندریت بۆ نه‌و که‌سه‌ی که‌ دوای ماوه‌ی سێ مانگ پێشکه‌شی ده‌کات، ناوه‌رۆکی لیسته‌که‌ سه‌رف ناکریت نه‌گه‌ر دوای ماوه‌ی شه‌ش مانگ پێشکه‌ش بکریت و عوزرێکی ره‌وای له‌گه‌ڵدا نه‌بیت.

ماددهی سیانزدهیم:

وه‌زیری تایبه‌تمه‌ند یان سه‌رۆکی فه‌رمانگه‌ یا نه‌وه‌ی که‌ رایده‌سه‌پێرن (یخولانه) سه‌رف کردن ده‌راستینی (یصادق) و بۆی هه‌یه‌ نه‌و بیه‌ پارانه‌ی که‌ پیتی وایه‌ راست نین فستیان بکا یان دایان به‌زینی له‌گه‌ڵ به‌یان کردنی هۆبه‌کانیان.

ماددهی چواردهیم:

وه‌زیری دارایی له‌سه‌ریه‌تی رینمایی پتوبست ده‌ره‌یه‌تی بۆ ناسانکردنی جێبه‌جێ کردنی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه‌ و دیاری کردنی ده‌رماله‌ی شه‌وانه‌ی بپراوه‌ بۆ نه‌وانه‌ی ده‌یانگرتنه‌وه‌ له‌و شوێنانه‌ی که‌ نوتیلیان لێ نییه‌ بۆ هه‌وانه‌ویان.

ماددهی پانزدهیم:

کار به‌هیچ ده‌قیق ناکریت که‌ له‌گه‌ڵ حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه‌دا هاوژ بیت.

ماددهی شانزدهیم:

نهنجوومهنی وهزیران لهسه‌ریه‌تی حوکمه‌کانی نم یاسایه جیبه‌جی بکات.

ماددهی هه‌قده‌یه‌م:

نهم یاسایه له رۆژی (١/١/١٩٩٩) وه جیبه‌جی ده‌کریت و له رۆژنامه‌ی ره‌سمیدا بلاو ده‌کریتته‌وه.

جوهر نامق سالم

سه‌رۆکی نه‌نجوومه‌نی نیشتمانیی کوردستانی عێراق

(هۆکاری پتیویست)

بۆ نه‌وه‌ی وه‌زاره‌ت و ده‌ستگا‌کانی حکومه‌ت و فه‌رمانگه‌کانی هه‌ریم نه‌رکه‌کانیان به‌شیتویه‌کی باش به‌رپوه به‌هن و چاکترین خزمه‌تگوزاری پیتشکه‌ش بکه‌ن و یارگرانی له‌سه‌ر شانی فه‌رمانبه‌ری راسپێردراو به‌ نه‌لجامدانی نه‌رکی ره‌سمی له‌ غه‌یری شوینی نیشته‌جی بوونی خۆی که‌م بکه‌نه‌وه و به‌ نرخه‌ باوه‌کانی (السانده‌) ی نیستا له‌ هه‌رێمدا رابه‌گه‌ن، نهم قانونه‌ یاساکاری کرا.